

INFORME DE LO RAT PENAT

Informe de Lo Rat Penat

Autors **Chimo Lanuza** (punt 1) i **Antoni Fontelles** (punt 2). **Filolecs.**

1. CONSIDERACIONS LINGÜÍSTIQUES I SOCIOLINGÜÍSTIQUES.

1.1. PREAMBUL

La llengua valenciana a la que nos referim des de Lo Rat Penat es aquella que ocupa el segon lloc de les dos llengües majoritàries (la primera es el castella) que es parlen en el territori denominat, en el nostre Estatut d'Autonomia, en el toponim oficial de Comunitat Valenciana. El nom que rep en el dit Estatut es el d'idioma valencià i te caracter de cooficial junt al castella, a l'hora que es reconeix el dret i l'obligació d'us dels dos idiomes, encara que posant un especial interès en el valencià ja que, de les dos, es la llengua que mes necessita d'una promoció des de les institucions públiques per la seua condició de llengua minoritària.

Nosatres, atenent a les investigacions científiques, a la documentació històrica, a la bibliografia i a la secular percepció sociolingüística del poble valencià, expressada de forma majoritària pels nostres escriptors, considerem que la llengua valenciana actual te el seu oríge bàsic —d'estructura— en el llatí vulgar implantat en l'època de la romanització de la península. Així, no estem d'acort en considerar esta llengua com un dialecte —ni tan sols històric— del català, conforme s'està insistint —mes que mai— en els últims temps.

I es precisament este concepte del valencià lo que, en el fons, s'està qüestionant en este forum que te com a seu el Consell Valencià de Cultura, ja que pareix que es fonamental establir, fixar o aclarir est aspecte —el ranc del nostre idioma— per a poder

pegar el pas de decidir quina es la codificació que li correspon i des d'a on ha d'emanar la seua normativització. Qüestions estes que son les que entenem que presupon l'encarrec de les Corts Valencianes al Consell Valencià de Cultura.

1.2. LINGÜÍSTICA DIACRÒNICA VS. LINGÜÍSTICA SINCRÒNICA

En termes estrictament filològics, un tema com el que nos ocupa cal enfocar-lo des de l'oposició tradicional entre diacronia i sincronia. La primera d'elles, que estudia la llengua a través dels distints períodes de la seua evolució, nos conduiria a plantejar-nos l'oríge del valencià, establint la seua procedència i la seua adscripció filogenètica. Aci es necessari destacar que estem parlant en tot moment d'hipòtesis basades en l'interpretació —personal, dels investigadors— d'un conjunt de documents històrics. En aço volem dir que la validesa i la garantia de fiabilitat dels resultats son necessàriament caducs en el sentit de que res es definitiu en ciència i de que esta es tan parcial com qualsevol disciplina del saber —en lingüística, mes encara, ja que no es parla en termes absoluts—. Per este motiu, no es exacte dir que determinades conclusions son la veritat absoluta. Es mes: afirmacions d'esta índole haurien de desqualificar automàticament als seus defensors.

El paradigma catalanista, partint d'este punt de vista, ha explicat l'oríge del valencià basant-se en les següents teories:

a) La mes antiga i coneguda de totes es la que està basada en la reconquesta de València. Utilisa el simple argument de:

València va ser reconquistada per catalans, estos nos portaren la llengua i, per això, hui parlem un dialecte del català. La simplicitat argumental d'esta teoria ha favorit, segurament, la seua difusió i també que haja quedat tan fàcilment entre el gran públic.

b) Posteriorment, Antoni Ferrando preten explicar la filiació catalana del valencià basant-se en una repoblació continuada d'orige català a lo llarg dels segles. Vinculada ad esta hipòtesis esta la partició lingüística que associa catalans a la costa i aragonesos a l'interior.

c) Badia Margarit, pel seu conte, proposa la teoria denominada de la *bicefalia* del català per a explicar l'orige diferencial entre oriental i occidental, segons la qual el català apareix espontàneament en dos àrees que corresponen a la Catalunya Vella i la Catalunya Nova. Esta hipòtesis no aporta cap d'explicació a l'orige del valencià.

d) Una altra teoria suggerent es la de la *nivellació*, d'Alarcos Llorach, que diu: davant l'existència de tres varietats en el territori valencià —aragones, català occidental i català oriental—, acaba predominant la forma coincident, al menys, en dos de les variants esmentades. L'aplicació únicament es redueix al sistema vocalic.

e) Per últim, Sanchis Guarnier justifica l'orige del valencià en una conjunció de la procedència de pobladors en l'acció diferenciadora d'un substrat preroma —iber— i *mos-sarap* —continuarors d'una tradició cultural i lingüística hispanorromana—.

Front ad este grup d'hipòtesis englobades en el paradigma catalanista, el seu principal oponent, el paradigma valencianista, manté

L'AGÜELET

Difusió Cultural d'Amics

Revista L'Agüelet (100 ptes.)
17 números publicats

Serie Personages Valencians
1. Lluís Cebrían (250 ptes.)
2. Vinatea (en premsa)

Serie Contes Infantils Valencians
10 volums en estoig (2.000 ptes.)

*Solicite les nostres publicacions en:
Apartat de Correus 715 · 12590 Almenara*

Coses nostres
La Font de Segó (800 ptes.)
Esroig en 10 volums (en premsa)
Prendre les aigües en Benassal (500 ptes.)
Poemes d'un valencià (1.000 ptes.)
(V. Rebollar)

Proxim **Lletraferit** (nº 10-11)

Extra estiu (64 pàgines)

Eixida: Mijans de Juliol 98

**70 aniversari del P. Fullana,
Moltes novetats editorials,**

**Entrevista Sarasol,
S. XV: El segle d'or de la
prostitució en València,
La destrucció de l'Horta...**

INFORME DE LO RAT PENAT

que el valencià procedix basicament d'un romanç parlat en època de la dominació musulmana en territori valencià. Establix una continuïtat idiomàtica anterior i posterior a la reconquesta de Jaume I tenint com a fonament les investigacions històriques i lingüístiques d'autors com Ubieto Arteta, Cabanes Pecourt, Ferrer Navarro, Peñarroja Torrejón, Castell Maiques o Gómez Bayarri. Dels treballs d'estos autors sorgeixen les principals contraargumentacions com que:

- L'estudi dels llibres del Repartiment de Valencia, en ser una important font documental, no oferix informació concloent respecte a la totalitat del Regne; insuficiència documental que tampoc suplixen les cartes pobla per a tindre un coneiximent exhaustiu del fenomen repobrador.

- Els anàlisis de la documentació existent tampoc confirmen la repartició de la zona costera a catalans i la zona interior a aragonesos, de forma exclusiva i excel·lent.

- Les conclusions de l'efecte de la nivellació respecte als grups idiomàtics de Valencia no són extrapolables al restant del territori valencià ni tampoc —perquè no s'ha aplicat— als altres subsistemes lingüístics: consonàntic, morfològic, sintàctic o lèxic.

- En tindre una certa fonamentació històrica la teoria substratística, esta necessària de forma inexcusable d'una llengua viva per a poder influir sobre les importades en el temps de la reconquesta; sostindre lo contrari és simplement anar contra la lògica.

El paradigma valencianista proposa un model continuïste en el que, salvant les distàncies cronològiques, podem considerar que el romanç prejaumí es amplament coincident en la llengua posterior, que coneixem pels escrits.

1.3. LINGÜÍSTICA INTERNA VS. LINGÜÍSTICA EXTERNA.

L'altra perspectiva des de la qual es poden veure les qüestions de les que estem parlant està en la distinció entre lingüística interna i lingüística externa.

La lingüística interna pot servir per a

lingüística perquè nos oferix una casuística ampla i una sèrie d'indicacions que resulten molt interessants per a aplicar-les al nostre cas (qüestions que podem trobar en les obres d'autors com Hudson, Pride, Rotaetxe, Marcos Marín, Hammarstrom, Fishman, Lyons o Siguán). Nos referim a aspectes com:

- El criteri de la mutua intel·ligibilitat —el fet de que dos persones s'entenen en parlar— no és fiable ni generalisable per a delimitar ni per a classificar llengües. Esta és una qüestió de grau i d'interès —a l'hora també de motivació, de coneiximents, d'expressivitat, d'experiència, de context, etc—.

- En els casos en els que dos llengües es semblen molt, pot passar que una d'elles ho utilitza com a argument per a una absorció política i cultural i per este motiu recomanen els especialistes que lo que pot fer la més debilitada és accentuar i potenciar una major diferenciació, ya que, de segur, l'altra —la més forta— sempre tendirà a minimitzar les diferències i a maximitzar les semblances.

- La tradicional oposició llengua/dialecte és substituïda en sociolingüística pel terme més neutre i dinàmic de *varietat*. En la categorització de les varietats te

¶ 21b gracia y preuilegi.

Traducció del Blanquerna a la Llengua Valenciana.
Ramon Llull (Mallorca, 1235-1315). Edició valenciana de 1521.

establir els sistemes vocalic, consonàntic, morfològic, lèxic... d'una, de dos o de cent llengües. Però no es pot utilitzar el mètode de les transparències per a demostrar que dos llengües són una a solcs o per a demostrar la seua relació filogenètica. La lingüística interna, en el seu caràcter descriptiu, resulta insuficient perquè no oferix criteris demarcatius segurs per a delimitar llengües. És la lingüística externa la que complementa i interpreta la descripció de la lingüística interna. D'especial importància és la socio-

en conte factors com l'autonomia, l'estandarització, l'historicitat i la vitalitat.

- Esta disciplina diferencia entre varietat alta, normalment codificada, de cultura i de prestigi —coneguda com a varietat A— de la varietat baixa, popular, normalment sense codificar ni prestigi —coneguda com a varietat B—. El problema apareix quan A i B estan ocupats no per varietats d'una mateixa llengua, sinó per dos llengües distintes, en el qual cas apareix també el desprestigi, la desqualificació i els agravis per a la llen-

INFORME DE LO RAT PENAT

gua que ocupa el lloc B. Es el fenomen conegut com a diglossia. En estos casos, la política lingüística dels governs s'ha de caracteritzar pel foment d'un autèntic estat de bilingüisme i no a soles per una definició estatutària.

1.3.1. EL VALENCIÀ COM A LLENGUA.

Donada l'insuficiència categorisadora de la lingüística interna i les argumentacions oferides per la lingüística externa —especialment, com hem vist, per la sociolingüística—, hem de recordar una volta més que la tradició denominativa del nostre idioma ha seguit la de *valencià*.

No nos podem estranyar d'este fenomen que s'ha anat produint a través dels segles, sino que s'ha d'interpretar de forma parella al procés que han seguit unes altres varietats idiomàtiques de la península que han passat, aixina, de l'indistinció —romanç, pla, vulgar...— a la distinció —llengua, idioma... castella, gallec, valencià, català...—. D'esta forma, enllaçant en el cos teòric de la sociolingüística, els valencians tenim una tradició en el nom de la llengua que es tradueix secular d'una consciència idiomàtica diferencial, i no producte de cap de particularisme idiomàtic com alguns volen interpretar.

1.3.2. LA NORMATIVISACIÓ: US I ORTOGRAFIA.

En el primer sentit, la normativisació d'un us idiomàtic no pot tindre una altra base que el comú dels sociolectes dels valencià parlants, avalat per la correcció i per la tradició literària i lexicològica pròpies. D'esta forma, s'evitarà caure en una norma que produïxca o pugui produir incompetents comunicativa i gramaticalment entre els nadius que parlen valencià i, en alguns casos, usuaris passius de la llengua valenciana.

En la segona de les accepcions, la normativisació ortogràfica difícilment pot tindre una concreció que no siga respectuosa en la tradició escrita valenciana, en algunes de les propostes de codificació més contemporànies —Nebot i Pérez, 1910; Fullana, 1915 i 1921; Adlert, 1977— i en criteris tècnics —provinents de disciplines com la planificació lingüística— com l'economia de signes i l'adequació gràfico-fonològica.

Després de lo que hem exposat fins ara i atenent la qualificació que li dona al valen-

cià l'Estatut d'Autonomia així com la consciència ampla i reiteradament expressada pel poble valencià, hem de manifestar-nos necessàriament en contra de l'actual normativisació implantada en el sistema educatiu i en l'administració perquè responen, en les dos accepcions del terme, a plantejaments foraneus i assimilistes (en l'ortografia: normes del 32, copiades —en defectes— de les de l'Institut d'Estudis Catalans; en l'ús: desplaçament de les formes pròpies valencianes en favor de les catalanes o d'aquelles més semblants a les catalanes).

Es obvi que, sent conseqüents en les consideracions que hem fet i coherents en la defensa de la llengua valenciana, hem d'estimar com a més correcta en el moment

«No es exacte dir que determinades conclusions son la veritat absoluta. Afirmacions d'esta indole haurien de desqualificar automaticament als seus defensors»

actual la normativisació —ortogràfica i d'ús— que ha fet la Real Academia de Cultura Valenciana que, per tradició i per similitud en unes altres autonomies de l'Estat Espanyol, ha de ser la que tinga l'autoritat en matèria lingüística i sense que açò suponga cap de desprejà a les universitats que complixen la seua missió de transmissores del coneixement com no ho implica en Catalunya ni en Galícia ni en el País Basc.

2. CONSIDERACIONS ÈTIQUES I EPISTEMOLÒGIQUES

2.1. L'ENCARREC DE LES CORTS AL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

Com quedà patent en el passat debat de política autonòmica —setembre del 97— i després en la carta que dirigiren a Lo Rat Penat, el Consell Valencià de Cultura te la missió d'emetre un dictamen respecte a qüestions lingüístiques *“assentat tant en fonaments científics com històrics”*.

Lo primer que nos sorpren es que en la petició hi ha un implícit sobreentes, ya que suposem que el dictamen es sobre la llengua valenciana, ben definida i caracteri-

sada des de l'àmbit legal i normatiu en el nostre Estatut d'Autonomia, açò de forma independent a unes altres consideracions judicials i acadèmiques que s'han donat posteriorment. Creem, per tant, que ya s'introdueix una restricció de primer orde en l'informe sol·licitat: el C.V.C. no se'n pot eixir del règim estatutari i de les disposicions que el desenrollen i completen en els aspectes referits a una de les llengües dels valencians.

Lo segon que nos ha sorpres es l'extrema ambigüetat de la petició de les Corts, que te la seua traducció i continuïtat en la carta-preambul enviada a la nostra entitat a on es torna a reiterar lo de *“dictaminar sobre qüestions lingüístiques”*, sense més especificacions. Nos preguntem quins son els aspectes lingüístics respecte als quals est organism consultiu de la Generalitat s'ha de manifestar: ¿sobre el nom de la llengua?, ¿sobre si el valencià es llengua o dialecte?, ¿sobre si es més correcte *este* o *aquest*?, ¿sobre quan es produï la reducció del diftong *ai* a *e* en el romanç?, ¿sobre el contingut de la matèria llengua valenciana en el currículum escolar?, ¿sobre qui està capacitat per a impartir llengua valenciana?, ¿sobre si els usuaris valencians son competents respecte a la seua llengua i a la denominació que li donen?... Com es pot veure, tot açò son aspectes lingüístics externs o interns, de caràcter sincrònic o diacrònic.

¿Sobre que se'ns demana a nosaltres l'opinió?

Hem de recordar que molts d'estos interrogants ya estan resoltos en les lleis vigents i uns altres son objecte de l'investigació i del debat tècnic i científic.

En tercer i últim lloc, nos ha sorpres la metodologia —provablement derivada de l'ambigüetat de l'encarrec— que s'ha establert i que es de la seua absoluta competència i discrecionalitat. Per lo que ha eixit en premsa i per lo que coneixem, s'ha posat un determini (que per a dictaminar nos pareix bé, pero no per a resoldre un conflicte psicosocial), s'ha cridat a unes determinades entitats (en la consegüent desviació de la mostra) i s'ha acceptat l'enviament d'opinions a títol personal, s'ha creat una comissió (sense discutir la capacitat intel·lectual dels components, se'ns permetria dubtar de la qualificació tècnica necessària per a discriminar entre plantejaments científics i dogmàtics), s'ha convocat a cadascuna de les entitats i s'ha

INFORME DE LO RAT PENAT

«El conflicte sobre el valencià es mes complex de lo que es vol mostrar. Son fonamentals tres conceptes: la reflexio, la tolerancia i la proliferacio teorica»

procedit a escoltar lo que estes volien dir (les consideracions que sobre les qüestions llingüístiques estimem convenient, segons la citacio). Naturalment, producte de l'indefiniçio inicial, no s'ha dit explicitament quins eren els punts o els aspectes sobre els que estes associacions s'havien de manifestar. Despres d'aço, suponem que es passarà a la discussio general entre els consellers i s'elaborarà el dictamen.

Nosatres creem que el proces triat no te cap de semblança en la metodologia científica o una discussio tecnica. Naturalment, el dictamen sera valit com a opinio o juí, pero qualsevol intent de fer-lo passar per ciencia, opinio tecnica o expressio autorisada, els hauria d'obligar a reflexionar molt seriament. Sobre tot quan es demana que estiga assentat en fonaments científics i historics: la ciencia es molt ampla i inclou a l'història; esta no marca el model per excelencia i aquella te unes atres disciplines —com la filosofia, l'història o la sociologia de la ciencia— que reflexionen sobre el quefer científic.

2.2. EL PROBLEMA LINGÜÍSTIC I LA RESOLUCIO DE CONFLICTES

Els valencians, des de fa uns quants anys —finals del segle passat i principis de l'actual—, mantenim una pugna respecte a la llengua valenciana i diverses qüestions internes i externes d'ella. Les opinions i les solucions han segut prou variades i per a tots els gusts. No es pot explicitar aci tot el proces perque no acabariem mai. La conclusio que podem traure es que el conflicte ha estat i està present en la Comunitat Valenciana en

notables diferencies geografiques, historiquies i socials. El reconeiximent de l'existencia es el principi per a intentar resoldre'l (es dificil que un alcoholic inicie un tractament de desintoxicacio si no accepta la seua condicio, com tambe es imprescindible que una persona es reconega malalta per a que vaja al mege).

La principal dificultat està en identificar la naturalesa del conflicte i els factors que intervenen. Per regla genral, en la ciencia no son ya massa abundants els models unicausals d'explicacio, sobre tot si es tracta d'un problema social com es este.

Contra esta tendencia, el Consell Valencià de Cultura —pel model de treball que ha elegit— pareix que crega que el conflicte llingüístic es conseqüencia del simple desacort entre distintes faccions o contendents, per a lo qual unicament s'han de vore quines son les discrepancies entre les parts identificades —oblidant si n'hi ha alguna o algunes atres— i intentar trobar un terme mig —habitualment denominat *consens*— que seria el que es plasmaria en el dictamen (reiterem, si es que tenen clar quin es l'objectiu; nosatres, al menys, no el tenim tan clar i lo que plantejem ho fem sobre suposicions).

Per desgracia, les teories mes novedoses sobre la resolucio de conflictes personals, interpersonals o grupals, son mes partidaries de la multicausalitat i l'objectiu final no es la solucio del problema, encara que si es troba, puix millor.

Sense cap *animus injuriandi*, en esta ocasió s'ha comés un reduccionisme de tal magnitut que dificilment pot eixir una solucio a cap de conflicte, perque s'ha identificat este,

de forma exclusiva i excloent, com a restringit a l'ambit llingüístic (cosa que no passaria de ser una discussio tecnica o academica; en tot cas, no passaria del camp epistemologic). Nosatres som de l'opinio i estem convençuts de que el problema excedix els llimits de lo llingüístic-filologic per a involucrar a unes atres arees de l'activitat cotidiana (politica, economia), de l'activitat científica (juridica, psicologica, sociolingüística, epistemologica, etc.) i de l'activitat individual i colectiva (personal, interpersonal i grupal).

No oblidem tampoc que en el nucleu està el debat sobre l'objecte social que s'estudia: la llengua valenciana, ya que es qüestiona el seu estatut ontologic com a objecte *real* o simplement *nominal*.

Per a explicar aço en algun cas concret, es com si s'intentara posar d'acort a dos persones, una que nega l'existencia del cubisme i una atra que l'afirma, o a una que nega Europa i una atra que assegura que es una realitat sociopolitica, o una que nega l'igualtat entre les persones i una atra que l'afirma... Poden comprendre facilment que si afirmem que el cubisme es una entelequia, que no hi ha una cosa com Europa, o que l'igualtat no es un dret inalienable de les persones, qualsevol intent de debat, discussio o acort es poc menys que impossible. La complexitat de les conductes individuals i colectives nos hauria de portar a vore per qué es produix aço, pero es massa senzill i tambe mes facil i comodo buscar una causa de la divergencia i tancar el conflicte... naturalment, tancar-lo en fals.

El llibre dels llibres

Per fi tots els llibres editats en llengua valenciana en un volum

12 x 23 cms. · 92 pgs. · 500 ptes.

Solicita'l en el ☎ 929 642 529

Comite de l'Idioma Valencià

Catàleg General d'Edicions
en Llengua Valenciana

INFORME DE LO RAT PENAT

2.3. PERSPECTIVES DE FUTUR

Fer prospectiva i endevinar què pot ocórrer i quines poden ser les vies per a una solució —si es que n'hi ha— passa necessàriament per un canvi en distints nivells i àmbits. L'apertura mental, els nous punts de vista, l'abandonament dels llocs segurs, la complexificació, la modificació de les actituds, etc., són algunes d'estes condicions, tot lo contrari al reduccionisme en que ha quedat este procés que vostres estan conduint.

Entenent que el conflicte sobre la llengua valenciana es mes complex de lo que es vol mostrar, per a nosatres són fonamentals tres conceptes: la reflexió —en l'àmbit intel·lectual i cognitiu—, la tolerància —en l'àmbit individual i col·lectiu— i la proliferació teòrica —en l'àmbit epistemològic—.

La reflexió com a forma de distanciament es un procés cognitiu que es dona en les persones, però que també pot estar present en els grups. Este distanciament es complicat sobre tot quan l'objecte de la reflexió nos es pròxim físicament o psíquicament. En este segon cas, vostres mateixos observaran lo difícil que resulta substraure's a les creences, opinions i tendències personals a l'hora d'opinar sobre estes intervencions. Igualment es donaran compte de lo difícil que es separar, en la seua actuació com a consellers, el component polític que els seus nomenaments representen del carrec que eixercixen.

Este distanciament reflexiu segurament nos portarà a vore que no som una societat —la valenciana— ni altament conflictiva ni especialment rara ni que els problemes que pugam tindre siguen particulars o únics —com algunes representacions institucionalitzades volen mostrar—.

A voltes es millor admetre la subjectivitat com a principi de la reflexió perquè es molt improbable que pugua ser reflexiu aquell que

no reconeix que es subjectiu les 24 hores del dia —inclus quan dormim—, per ahí hem començat nosatres mateixos en acceptar la participació i acceptar exposar el nostre punt de vista.

Practicar la tolerància nos facilitarà —a tots— com a subjectes i com a grups l'apertura mental per a vore més coses, per a vore com opinen els nostres adversaris —els altres— i al mateix temps nos permetrà conèixer que no totes les persones pensem igual. La tolerància implica que l'altre no es enemic —encara que pugua ser adversari o oponent en determinades situacions—, sino que es diferent a mi i que te uns drets i que estos tenen unes limitacions que establix la llei; fora d'aço, la vulneració d'estos drets es il·legítima. La base de la democràcia partix del reconeixement del dissens, de la diversitat, del pluralisme —d'opinió, de gusts, de teories, d'adscripcions, etc.—, no del consens, entes com a única conducta acceptable. La tolerància facilitarà el vore que la pluralitat es la realitat més immediata i que les coses no són blanques o negres.

La proliferació teòrica es mes que necessària en este cas, ya que sens ella es impossible la discussió científica i el progrés de la ciència. Està mes que comprovat i acceptat que el coneixement no avança de forma exclusiva a base de l'acort i el consens, hi ha unes altres formes i modalitats. Es tracta d'un principi de la ciència que contraresta les superconegudes referències a: la *romanística internacional*, l'unanimitat de les universitats, l'exclusivitat competencial del coneixement per a les institucions docents (i encara hi ha gent que s'ho creu!), i tants altres temes que hem hagut de suportar els defensors de la teoria valencianista. Alguns de vostres, la major part dels ensenyants i de les institucions docents tenen una representació estereotipada dels defensors i practicants de

la teoria valencianista, imatge estereotípica que com totes està produïda i mantinguda per diversos mecanismes sociocognitius i emotius que no es moment de tractar ací, però que estan ahí (en general, es magnifiquen els aspectes negatius i es minimisen els positius).

A mes, este principi nos mostraria el greu error que es comet quan no es distingeix entre coneixement comprovat o no falsat i coneixement generalitzat o estès, que no són lo mateix.

Es fàcil advertir que estos principis o fonaments, que la nostra entitat dins de les seues possibilitats i mijos intenta difondre, no actuen *motu proprio* i de forma independent, sino que requereixen d'agències humanes o institucionals, com per exemple el Consell Valencià de Cultura, per a actuar en la societat. Este podria ben bé ser el fonament del seu dictamen i, a lo millor, una disposició nova d'elements que obriria camins per al benestar de la nostra societat valenciana.

Quan acabem esta intervenció, algu de vostres es preguntarà alguna cosa, però es quasi segur que despusdema o d'ací un mes ya ho hauran oblidat i aquetaran les seues consciències recordant l'*historica missio* que estan complint i que les Corts Valencianes els ha encarregat. Una missió —el dictamen— que estarà en les antípodes de lo que es una resolució de conflictes i de lo que es la ciència si no tenen present: la reflexió, la tolerància i la proliferació teòrica. Cadascu, en la seua consciència o en el seu fur intern, sap de la responsabilitat individual, social, històrica i científica que es te i s'adquirix per acció i per omissió. La nostra entitat ha fet les reflexions que considerava oportunes sent conscient, simplement, del paper que tenim com a valencians ■

La Bodeguita

Pernils, iberics, tapes, formages

...perquè tot no està en llegir.

Joan Llorens, 60 · © 385 29 50 · 46008 Ciutat de València